

"רבי פנחס בן יאיר"**חלק ב: מאמרים****מאמר א:****רבי פנחס בן יאיר**

במקורות ישנן שתי דעות לגבי זהותו המדוייקת. בזוהר [בלק ר, ב] נכתב שרבי פנחס בן יאיר היה חמיו של רבי שמעון בר יוחאי: "רבי פנחס הוה אזיל למחמי ברתיה אנתו דר' שמעון" [רבי פנחס הלך לראות את בתו, אשתו של רבי שמעון], אך בגמרא [שבת לג, ב] נכתב שהיה חתנו. כמה תשובות נאמרו במענה לתמיהה זו: הראשונה היא שבגמרא יש טעות סופר ויש לגרוס חותנו. השניה, שיש לקרוא את המילים המופיעות בגמרא "שמע רבי פנחס בן יאיר חתניה ונפק לאפיה" בפסוק אחר, כלומר, שרבי פנחס בן יאיר שמע את רשב"י חתנו מגיע ויצא לקראתו [חיבת ירושלים]. השלישית, שהיו שני אנשים שנקראו רבי פנחס, אחד חתנו של רשב"י והשני חותנו [ראה חיבת ירושלים מאמר גולת עליות]. מכל מקום, מרוב התשובות מסתבר כי היה חותנו ולא חתנו.

אמרותיו

"רבי פנחס בן יאיר אומר: משחרב בית המקדש בושו חברים [תלמידי חכמים] ובני-חורין [צדיקים שהם בני חורין מיצרם] וחפו ראשם, ונדלדלו אנשי-מעשה וגברו בעלי-זרוע ובעלי-לשון, ואין דורש ואין מבקש ואין שואל. **על מי לנו להשען - על אבינו שבשמים**" [משנה סוטה ט, טו].

"אמר רבי פנחס בן יאיר: תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי רוח הקודש, רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים. **וחסידות גדולה מכולן**" [עבודה זרה כ, ב].

"ר' פנחס בן יאיר פתח: 'אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה - אז תבין יראת ה' ודעת אלהים תמצא' [משלי ב, ד-ה], אם אתה מחפש אחר דברי תורה כמטמונים הללו - אין הקב"ה מקפח שכרך. משל לאדם, אם מאבד סלע או כילרין בתוך ביתו, הוא מדליק כמה נרות, כמה פתילות, עד שיעמוד עליהם. והרי דברים קל וחומר! ומה אלו, שהם חיי שעה של עולם הזה - אדם מדליק כמה נרות וכמה פתילות עד שיעמוד עליהם וימצאם, **דברי תורה, שהם חיי העולם הזה וחיי העולם הבא - אין אתה צריך לחפש אחריהם כמטמונים הללו!**" [שיר השירים רבה א, ט].

"אמר ר' אליעזר [בר יעקב] בשם ר' פנחס בן יאיר: אמר הקדוש ברוך הוא: אני עשיתי את יצר הרע - הזהר שלא יחטיאך. **משהחטיאך - הוי זהיר לעשות תשובה ואז אשא עונך**, שנאמר [ישעיהו מו, ד]: 'אני עשיתי ואני אשא ואני אסבול ואמלט' - מדין של גיהנם" [מדרש תהלים לב, ב].

***

חלק ג: סיפורים

א: זהר: שמיני יד : בעוד שהיו הולכים הגיע זמן תפלה, ירדו והתפללו, בעוד שהיו מתפללים נכרך ונתקפל נחש אחד (מסביב) רגליו של החמור של ר' פנחס, נתבהל וגעה (החמור) שתי פעמים, אחר שגמרו תפלתם, אמר ר' פנחס ודאי צער הוא לבהמתי, (ונענשה מחמת) שביום זה הקדמתי (ושפתותי) היו דובבות בתורה (והחמור) העביר אותי במקום ששוררת טנופת, ועל כן עתה מצערים אותה, קמו וראו את הנחש קשור ברגלו של החמור, אמר ר' פנחס נחש נחש לך והכרך קשריך במדרון החור שלך, בתוך כך ניתק הנחש (מרגל החמור), ונפל חתיכות חתיכות.

ב: מדרש רבה: דברים ג ה :

מעשה ברי' פנחס בן יאיר שהיה דר בעיר אחת בדרום והלכו אנשים להתפרנס שם, והיו בידן שתי סאין של שעורים והפקידו אצלו, ושכחו אותן והלכו להן, והיה ר' פנחס בן יאיר זורע אותן בכל שנה ועושה אותן גורן וכונסן, אחר שבע שנים הלכו אותן החברים לשם לתבוע אותן ליתן להם, מיד הכיר אותן ר' פנחס בן יאיר, אמר להם בואו וטלו אוצרותיכם, הרי מאמנתו של בשר ודם אתה יודע אמונתו של הקב"ה...

ג: חולין ז, ב ורש"י שם : רבי פנחס נזהר שלא ליהנות משל אחרים: "אמרו עליו על ר' פנחס בן יאיר: מימיו לא בצע על פרוסה שאינה שלו, ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו", וכל זאת מפני מה? "שלא רצה לאכול כזית משל אחרים".

ד: דברים רבה ג ג : "מעשה באדם אחד שהיה חופר שיחין לרבים. בתו היתה הולכת בדרך, ובאת לעבור בנהר, ושטפה [הנהר]. באו ואמרו לו לרבי פנחס: כך הגיע לבתו של פלוני. אמר להם: אי אפשר, כיון שהיה עושה רצונו של הקב"ה במים, אין הקב"ה מאבד את בתו במים. מיד נפלה צוחה [= עבר קול] בעיר: באה בתו של פלוני. אמרו רבותינו: כיון שאמר ר' פנחס בן יאיר כך, ירד מלאך והעלה אותה".

ה: שבת קיב, ב : אפילו חמורו של רבי פנחס, שונה היה בהתנהגותו מחמור רגיל: פעם באו ליסטים בלילה וגנבו את חמורו של רבי פנחס. שלושה ימים החזיקו את החמור במערה, ולא אכל כלום ממה שהגישו לו. לאחר שלושה ימים נמלכו הליסטים בדעתם ושילחו את החמור כדי שלא ימות במערה. שב החמור אל ביתו של רבי פנחס ועמד על יד השער. הורה רבי פנחס לפתוח את השער לפני הבהמה העלובה שלא טעמה מאומה במשך שלושה ימים. הכניסו את החמור והניחו לפניו שעורי דמאי [= שספק אם נטלו מהן מעשר והן מותרות לבהמה], ולא אכל. הורה רבי פנחס לעשר את המזון. אמרו לו: והרי דמאי מותר לבהמות! אמר להם: מה אעשה לעלובה זו שמחמירה על עצמה. עישרו את המזון ואכל החמור [ירושלמי דמאי א-ג]. על כך "אמר ר' זירא אמר רבא בר זימנא: אם ראשונים מלאכים - אנו אנשים, ואם ראשונים אנשים - אנו כחמורים; ו[אפילו] לא כחמורו של ר' חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר".

ו: חולין ז, א : פעם הלך רבי פנחס בן יאיר לפדות שבויים והגיע לנהר בשם גינאי. אמר לנהר: גינאי, חלוק לי מימך ואעבור בך. אמר לו הנהר: אתה הולך לעשות רצון קונך ואני הולך לעשות רצון קוני [רש"י]: כל הנחלים הולכים אל הים בגזירת המלך, אתה - ספק עושה ספק אי אתה

עושה [רש"י : שמא לא יתנו לך בפדיון], אני - ודאי עושה. אמר לו רבי פנחס : אם אין אתה חולק, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם. חלק לו הנהר את מימיו.

***
